

Προπτυχιακή Εργασία

Παπασπύρου Λουκάς

Δικαστική Ανεξαρτησία

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ζούμε σε μια χώρα όπου κάθε μέρα που περνάει καταλαβαίνουμε και συνειδητοποιούμε πόσο σημαντικοί αρχαίοι φιλόσοφοι και γνώστες της νομικής επιστήμης έζησαν, ενηλικιώθηκαν, ωρίμασαν και δίδαξαν σε αυτό το μέρος.

Επικεντρώνοντας το ενδιαφέρον μας στην νομική επιστήμη και θέλοντας για πρώτη φορά να εισαγάγουμε τον όρο «ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ» οφείλουμε να επισημάνουμε το γεγονός ότι ο όρος αυτός, ο οποίος στηρίζεται στη γενικότερη, βασικής σπουδαιότητας, αρχή της διάκρισης των λειτουργιών, διακηρύχθηκε για πρώτη φορά στην Ελλάδα.

Οποιοσδήποτε λοιπόν, προσεγγίσεις αναφορικά με τον όρο «ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ» θα πρέπει να διακατέχονται από την δέουσα σοβαρότητα και ακρίβεια, σε διαφορετική περίπτωση θα κινδυνεύαμε να προσδώσουμε εσφαλμένες εντυπώσεις περί του θέματος με όλες τις συνακόλουθες αρνητικές συνέπειες, για την ανάγνωση αυτής της εργασίας.

Γι' αυτό λοιπόν το λόγο, στην κάτωθι επιστημονική μελέτη του θέματος της «ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ» έχει καταβληθεί προσπάθεια να γίνει μια με όσο το δυνατό μεγαλύτερη ακρίβεια και σεβασμό προσέγγιση.

ΚΥΡΙΟ ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α

(α) Ιστορική Αναδρομή

Από τα πρώτα χρόνια που παρατηρήθηκε η προσπάθεια των ανθρώπων να οργανωθούν σε κοινωνίες δημιουργώντας πόλεις- κράτη, έγινε αντιληπτό ότι η συγκέντρωση ολόκληρης της κρατικής εξουσίας σε ένα μόνο φορέα θα δημιουργούσε σοβαρά προβλήματα αναφορικά με την άσκησή της. Στον παραπάνω προβληματισμό δόθηκε λύση με την πρώτη διακήρυξη της αρχής της διάκρισης των εξουσιών έτσι ώστε η ανάθεση της άσκησης κάθε μιας από τις κυριότερες εκφάνσεις της κρατικής εξουσίας να υπάγεται σε ιδιαίτερο όργανο.

Πρωτεργάτης αυτής της διακήρυξης θεωρείται ο Αριστοτέλης με το έργο του «Πολιτικά». Στα μετέπειτα χρόνια και δη στην περίοδο του Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού την αρχή της διάκρισης των λειτουργιών υποστήριξαν επιφανείς διανοητές. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε τον John Locke και τον Montesquieu, οι οποίοι για πρώτη φορά διέκριναν την κρατική εξουσία σε: (α) νομοθετική, (β) εκτελεστική, (γ) δικαστική, με τον δεύτερο εκ των δύο να θεωρεί πως η δικαστική εξουσία είναι μικρότερης σημασίας σε σχέση με τις άλλες δύο .

Στη σύγχρονη εποχή η αρχή της διάκρισης των λειτουργιών θεσπίζεται πλέον στα περισσότερα ευρωπαϊκά και διεθνή Σύντάγματα συμπεριλαμβανομένου και του ελληνικού. Χαρακτηριστικό στοιχείο αποτελεί το γεγονός ότι αναφορικά με την άσκηση της δικαστικής λειτουργίας η αρχή αυτή βρίσκει την πιο καθαρή και απόλυτη διακήρυξή της, αφού η ανάθεσή της γίνεται μόνο στα δικαστήρια και σε κανένα άλλο όργανο.

Πριν όμως αρχίσουμε τη συστηματική διερεύνηση του θέματος της δικαστικής ανεξαρτησίας θα πρέπει βέβαια να διευκρινίσουμε την έννοια αυτής καθώς επίσης και τις μορφές που εκλαμβάνει υπό τις εκάστοτε κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες.

(β) Έννοια και Μορφές της δικαστικής ανεξαρτησίας

Στην προσπάθειά μας να δώσουμε ένα στοιχειώδη ορισμό της έννοιας της δικαστικής ανεξαρτησίας, θα μπορούσαμε ως αφετηρία να χρησιμοποιήσουμε εκείνον του Χ. Φραγκίστα, σύμφωνα με τον οποίο, «ανεξαρτησία της δικαιοσύνης υπάρχει εις μίαν Χώραν, όταν οι δικασταί κατά την άσκησιν των δικαστικών των καθηκόντων διατηρούσιν απόλυτον αυτοτέλειαν κρίσεως και πλήρη ελευθερίαν, υπείκοντες μόνον εις τους νόμους και την φωνήν της συνειδήσεως των και ουδεμίαν ουδαμόθεν υποχρεούμενοι να δεχθώσιν οδηγίαν» . Έτσι λοιπόν δικαστική ανεξαρτησία δεν σημαίνει τίποτα άλλο, παρά την ελευθερία των δικαστών ως προς την απονομή της δικαιοσύνης. Μια ελευθερία που αναλύεται τόσο στην ελευθερία της γνώμης όσο και στην ελευθερία της κρίσης και της συνειδήσεως.

Οι μορφές υπό τις οποίες εκδηλώνεται η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης και οι οποίες προβλέπονται από το ισχύον Σύνταγμα είναι οι εξής :

(α) Λειτουργική ανεξαρτησία

(β) Προσωπική ανεξαρτησία

(γ) Εσωτερική ή ενδοδικαστική ανεξαρτησία

Η κρισιμότητα αυτή των μορφών της δικαστικής ανεξαρτησίας είναι κατάδηλη συν τοις άλλοις από τις συνταγματικές διατάξεις που αναφέρονται στην διάκριση των επιμέρους μορφών αυτής. Συγκεκριμένα, ο νομοθέτης αναφορικά με την «Ανεξαρτησία της Δικαιοσύνης», περιλαμβάνει σειρά συνταγματικών διατάξεων και συγκεκριμένα από το άρθρο 87 έως το άρθρο 100Σ (χαρακτηριστική κρισιμότητα εμπεριέχει και η διάταξη του άρθρου 26§3Σ).

Όσον αφορά στην λειτουργική ανεξαρτησία των δικαστών, αυτή νοείται ως ανεξαρτησία έναντι των άλλων δύο λειτουργιών της κρατικής εξουσίας, ώστε κατά την απονομή της δικαιοσύνης να υπόκεινται μόνο στο νόμο και τη συνειδήσή τους , . Συναρτάται η έννοια της λειτουργικής ανεξαρτησίας με την έννοια της λειτουργικής

τους θέσης ως τακτικών δικαστών που συγκροτούν τα δικαστήρια, στα οποία είναι ανατεθειμένη η άσκηση της δικαστικής λειτουργίας. Με άλλα λόγια η λειτουργική ανεξαρτησία συνενάγεται την απαγόρευση διείσδυσης στο έργο του δικαστή από φορείς που ασκούν νομοθετικές και εκτελεστικές εξουσίες για την προάσπιση των συμφερόντων του κράτους (άρθρο 89§2Σ).

Ανάλογη με την λειτουργική ανεξαρτησία θα πρέπει να θεωρηθεί και η προσωπική ανεξαρτησία - καθώς σωρεύονται κάτω από την ίδια εγγύηση - αναφορικά με την απαγόρευση των άλλων δύο εξουσιών να επεμβαίνουν στο έργο του δικαστή. Η σημαντική όμως διαφορά της προσωπικής ανεξαρτησίας, η οποία την κάνει να διέπεται από την δική της ατομικότητα και έτσι να εξετάζεται αυτοτελώς, έγκειται στο γεγονός ότι αυτή αναφέρεται στους κανόνες δικαίου που ρυθμίζουν την υπηρεσιακή κατάσταση των δικαστών. Μια υπηρεσιακή κατάσταση η οποία με τη σειρά της αναλύεται:

1. στον διορισμό των δικαστικών λειτουργιών
2. στην ισοβιότητά τους
3. στην ευμενή μισθολογική τους μεταχείριση
4. στην προαγωγή, τοποθέτηση, απόσπαση και μετάταξή τους
5. στην άσκηση πειθαρχικής εξουσίας εναντίον τους
6. στην απαγόρευση ανάθεσης διοικητικών καθηκόντων.

Τελευταία εκ των τριών μορφών με τις οποίες εκδηλώνεται η δικαστική ανεξαρτησία, η οποία όμως - κατά την άποψη του γράφοντος- θα πρέπει να θεωρείται και η σημαντικότερη μορφή εκδήλωσής της, αποτελεί η εσωτερική ή ενδοδικαστική ανεξαρτησία των δικαστών. Αυτή με την σειρά της περιλαμβάνει την πλήρη ανεξαρτησία της δικαστικής κρίσης, τον καθορισμό της σύνθεσης των δικαστηρίων από τους εκάστοτε προϊστάμενους, τις αναθέσεις των πειθαρχικών διώξεων καθώς και την σύνθεση των οργάνων, τα οποία είναι αρμόδια για τις υπηρεσιακές μεταβολές των δικαστικών λειτουργιών.

Ύστερα από την παραπάνω συνοπτική επισκόπηση, θα ήταν σκόπιμο να προβούμε σε μια ίσως πιο διεξοδική ανάλυση των επί μέρους μορφών, τις οποίες λαμβάνει η δικαστική ανεξαρτησία στις σημερινές κοινωνικές και πολιτιστικές συνθήκες όπως επίσης και τον τρόπο επέμβασης του κράτους σε κάθε μια από αυτές τις μορφές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β

ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΕΝΑΝΤΙ ΕΠΕΜΒΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

Προτού προβούμε σε οποιαδήποτε ανάλυση των επεμβάσεων της εκτελεστικής εξουσίας εις βάρος της δικαστικής, οφείλουμε να επισημάνουμε τους φορείς στους οποίους έχει ανατεθεί από τον συντακτικό νομοθέτη η άσκηση της εξουσίας αυτής. Έτσι λοιπόν, υπό τον ισχύον Σύνταγμα είναι κατοχυρωμένη η άσκηση της εκτελεστικής εξουσίας από: (α) την εκάστοτε Κυβέρνηση, (β) τον Πρωθυπουργό, (γ) τους Υπουργούς, (δ) τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και (ε) την Διοίκηση με την λειτουργική έννοια του όρου.

Οποιοσδήποτε, λοιπόν, επεμβάσεις των ως άνω φορέων στο έργο της δικαιοσύνης θα πρέπει να λογίζονται ως επέμβαση της εκτελεστικής εξουσίας έναντι της δικαστικής, γεγονός το οποίο χωρίς άλλο δύναται να φαλκιδεύσει σε έσχατο βαθμό τον θεσμό της δικαιοσύνης. Η εκτελεστική λειτουργία θεωρητικά μπορεί να είναι ο πιο συχνός ποσοτικά και πιο επικίνδυνος ποιοτικά (και από πλευράς αποτελέσματος) φορέας επεμβάσεων και επιρροών στη Δικαιοσύνη. Αν μάλιστα η επέμβαση αυτή συνδυαστεί με το σύγχρονο φαινόμενο της τάσης της εκτελεστικής λειτουργίας η οποία ρέπει σε έναν αυταρχισμό, χαρακτηρίζεται από μια μονολιθικότητα και από μία δομή χωρίς πλουραλισμό, λειτουργεί κατά κανόνα χωρίς γόνιμο διάλογο και δημοσιότητα, καταπνίγει την αντίρρηση και αποτελεί τέλος μια συμπαγή εξουσία, η οποία όλο και αυξάνει τις αρμοδιότητες και τις δυνάμεις της εις βάρος της δικαστικής εξουσίας.

Η διάταξη του Συντάγματος από την οποία στοιχειοθετείται η σημαντικότερη επέμβαση της εκτελεστικής έναντι της δικαστικής εξουσίας, θα πρέπει να θεωρείται η διάταξη του άρθρου 90§5 Σ. Σύμφωνα με αυτήν, «οι προαγωγές στις θέσεις του Προέδρου και του Αντιπροέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας, του Αρείου Πάγου και του Ελεγκτικού Συνεδρίου ενεργούνται με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται ύστερα από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου...».

Σύμφωνα λοιπόν, με τη διάταξη αυτή παρατηρείται το δικαίωμα κάθε Κυβέρνησης να τοποθετεί στα ανώτατα αξιώματα της δικαστικής εξουσίας πρόσωπα που ενδεχομένως να διαθέτουν όλα τα απαραίτητα προσόντα για τον διορισμό σε αυτές τις θέσεις, δεν αποκλείεται όμως και να πρόσκεινται ευνοϊκά σε αυτές, εκδηλώνοντας με αυτόν τον τρόπο - έμμεσα ίσως - τις κομματικές τους πεποιθήσεις. Θα πρέπει δε να τονίσουμε πως όλη αυτή η διαδικασία δημιουργεί ταυτόχρονα την πεποίθηση στους δικαστές ότι προσόν για την εκλογή τους στα ανώτατα αξιώματα της Δικαιοσύνης είναι η αποδοχή τους από την εκτελεστική εξουσία, ενώ στην πράξη θα έπρεπε ο ίδιος ο δικαστής να θεωρείται ως ο βασικός ελεγκτής της εκτελεστικής εξουσίας.

Συναφής με τη διάταξη του άρθρου 90§5 Σ είναι και η διάταξη του άρθρου 90§3Σ κατά την οποία ο Υπουργός Δικαιοσύνης δύναται να διαφωνήσει με τις αποφάσεις του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου με αποτέλεσμα την παραπομπή του ζητήματος στην Ολομέλεια του αντιστοιχού Ανώτατου Δικαστηρίου. Η δυνατότητα της διαφωνίας αυτής του Υπουργού Δικαιοσύνης προβλέπεται επίσης από την διάταξη του άρθρου 98§1 Σ και από εκείνη του άρθρου 115§1 Σ. Η διαφωνία αυτή πάντως σε συνδυασμό με τον κομματικό χαρακτήρα που

ελλοχεύει στα περισσότερα κυβερνητικά καθεστώτα της εποχής μας, δεν απέχει και πολύ από την κομματικοποίηση του όλου ζητήματος. Ταυτόχρονα όμως αποτελεί και άμεση επέμβαση της εκτελεστικής εξουσίας έναντι της δικαστικής.

Θα πρέπει ήδη να θεωρείται σχεδόν αυτονόητο ότι η θέση που κατέχει ο Υπουργός Δικαιοσύνης ως εκ της φύσης της συνεπάγεται μια αυξημένη δυνατότητα να επεμβαίνει στο σημείο ενός άκριτου ελέγχου και εκμείωσης, τότε θα πρέπει να τίθενται όρια αυστηρά από τον ίδιο το Νομοθέτη . Παρ' όλα αυτά υπό τον ισχύον Κ.Δι.Λ. και το Σύνταγμα βρίσκουν έδαφος ποικίλες συνταγματικές και μη διατάξεις οι οποίες κάθε άλλο παρά όρια βάζουν, ενώ ταυτόχρονα καθιερώνουν άμεσα δικαιώματα συμμετοχής του Υπουργού Δικαιοσύνης αναφορικά με τη δικαστική λειτουργία . Ενδεικτικά λοιπόν, αναφέρουμε τα άρθρα: 45§2 - 69§3 ΚΔιΛ, εδ.α - 91§1 εδ. β και §3 εδ.β Σ./ 29§1 - 32§2,3 - 42§1 ΚΔιΛ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ

ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΕΝΑΝΤΙ ΕΠΕΜΒΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

Η επέμβαση της νομοθετικής εξουσίας στην δικαστική έχει άμεση σχέση με τις εξουσίες που παρέχονταν και συνεχίζουν να παρέχονται στους δικαστικούς λειτουργούς όπως επίσης και τους τυχόν περιορισμούς στην άσκηση αυτών των εξουσιών. Επίσης έχει άμεση σχέση με τον γενικότερο προβληματισμό της συνταγματικότητας των νόμων που ψηφίζονται σε συνδυασμό με την εξουσία των δικαστικών να συμμορφώνονται ή όχι με τις προθέσεις του Νομοθέτη . Αναφορικά με τις προθέσεις του Νομοθέτη παρατηρείται μια συχνή επέμβαση στο έργο της δικαστικής λειτουργίας με τη θέσπιση νόμων αναδρομικής ισχύος, οι οποίοι χαρακτηρίζονται ως «ερμηνευτικοί», πετυχαίνοντας με αυτό τον τρόπο διαφορετική ρύθμιση του εκάστοτε ζητήματος από εκείνη που είχαν πετύχει τα αρμόδια για αυτήν δικαστήρια.

Το πιο σημαντικό πρόβλημα, όμως, που προκύπτει από την θέσπιση αναδρομικών νόμων είναι εκείνο της προσωποληπτικής φύσης που ενδέχεται να έχουν αυτοί. Δεν είναι λίγες οι φορές όπου ψηφίστηκαν νόμοι με αναδρομική ισχύ, οι οποίοι φωτογράφιζαν πρόσωπα και καταστάσεις, σε μια προσπάθεια να προωθήσουν συμφέροντα της ισχυρής, κυβερνώσας τάξης. Αρwόγος δε σε όλη αυτή την προσπάθεια ήταν η ίδια η νομοθετική εξουσία, η οποία επιδίωκε να ρυθμίσει την υπόθεση κατά τρόπο διαφορετικό σε σύγκριση με τη λύση που είχε δώσει μια δικαστική απόφαση.

Σημαντικότερη επίσης επέμβαση της νομοθετικής εξουσίας έναντι της δικαστικής αποτελεί το γεγονός της θέσπισης νόμων αντισυνταγματικών. Δεν είναι λίγες οι φορές όπου τα αρμόδια δικαστήρια και ειδικότερα το Α.Ε.Δ. έχουν επιληφθεί υποθέσεων που άπτονται ζητημάτων σχετικά με την συνταγματικότητα των νομοθετικών διατάξεων. Βέβαια, σε αυτό το σημείο αξίζει να επισημανθεί πως η πρόβλεψη του δικαστικού ελέγχου αναφορικά με την αντισυνταγματικότητα των νόμων καθιερώνεται πολλαπλά στο Σύνταγμα, δίνοντας με αυτό τον τρόπο την εξουσία στους δικαστές να κρίνουν την ουσιαστική κυρίως συνταγματικότητα των νόμων στηριζόμενοι στις διατάξεις των άρθρων 87§2 και 93§4 Σ και πρωτίστως στο άρθρο 100§4 εδ. β Σ. Χαρακτηριστική και ενιαία είναι η νομολογία του Α.Π. και του Σ.τ.Ε. η οποία συμφωνεί με τη θεωρία πως όλες οι παραπάνω περιπτώσεις συνιστούν ανεπιστρεπτή παρέμβαση της νομοθετικής λειτουργίας στο έργο της δικαιοδοτικής λειτουργίας .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ

Η ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ' Η ΕΝΔΟΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ (ή ανεξαρτησία έναντι της ίδιας της δικαστικής εξουσίας)

Η ενδοδικαστική ανεξαρτησία αποτελεί έναν ιδιαίτερος σπουδαιότητας θεσμό πάνω στον οποίο στηρίζεται ολόκληρο το οικοδόμημα της δικαστικής λειτουργίας σε όλη της την έκφανση. Η ανεξαρτησία δε αυτή έναντι της ίδιας της δικαστικής εξουσίας συνίσταται (α) στην πλήρη ανεξαρτησία της δικαστικής κρίσης, (β) στον καθορισμό της σύνθεσης του δικαστηρίου από τον αρμόδιο δικαστικό λειτουργό, (γ) στην ανάθεση της πειθαρχικής δίωξης ή εποπτείας και τέλος (δ) στην σύνθεση των οργάνων που είναι αρμόδια για τις υπηρεσιακές μεταβολές των δικαστικών λειτουργιών.

Στην διάταξη του άρθρου 580§5 ΚΠολΔ καθιερώνεται η έλλειψη ιεραρχικού ελέγχου των κατώτερων δικαστηρίων από τα ανώτερα, που σημαίνει ότι τα κατώτερα δικαστήρια δεν υποχρεώνονται να ακολουθούν τη γνώμη των ανωτέρων τους. Τέτοιες επεμβάσεις μπορούν να λάβουν χώρα όταν:

1. Ένα κατώτερο δικαστήριο οφείλει να ακολουθήσει την άποψη, που υιοθέτησε ένα άλλο δικαστήριο από την απόφαση του οποίου νομικά δεσμεύεται. Στις περιπτώσεις αυτές υφίσταται πλήρης ανεξαρτησία με τις εξαιρέσεις του δεδικοσμένου, της αρχής της ιεραρχίας, της κηρύξεως από το ΑΕΔ ενός νόμου ως αντισυνταγματικού και των αποφάσεων του ΔΕΚ .
2. Η σύνθεση ενός δικαστηρίου ή ενός τμήματος είναι δυνατόν να καθορίζεται από ένα μεμονωμένο δικαστικό λειτουργό – προϊστάμενο. Ο εν λόγω δε προϊστάμενος ενδέχεται λόγω της εξουσίας που του παρέχεται να επηρεάσει έμμεσα την έκβαση μιας δίκης. Ανάλογα ισχύουν και με την τοποθέτηση διοικητικών προϊσταμένων σύμφωνα με το Ν.1500/76.
3. Η πειθαρχική δίωξη ή η εποπτεία ανατίθεται σε μεμονωμένους δικαστικούς λειτουργούς και μάλιστα ενίοτε όχι του ίδιου κλάδου. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε τους προϊσταμένους, επιθεωρητές, εισαγγελείς.
4. Τίθεται θέμα συνθέσεως των οργάνων, που έχουν την εξουσία των υπηρεσιακών μεταβολών των δικαστικών λειτουργών και κατ' επέκταση αντικειμενικότητας των σχετικών αποφάσεων, ειδικά καθ' όσον αφορά σε προαγωγές και μεταθέσεις, που είναι πολύ σημαντικές για την εξέλιξη των δικαστών. ,

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε

ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ

Η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης κατοχυρώνεται και συνεχίζει να κατοχυρώνεται από όλα ανεξαιρέτως τα ελληνικά Σύνταγματα αφού θεωρούνταν ανέκαθεν αυτονόητη και θεμελιώδης αρχή. Για να διαφυλάξει και παράλληλα να προστατεύσει την δικαστική ανεξαρτησία, ο νομοθέτης θέσπιζε ευρύτατες εγγυήσεις οι οποίες ως κύριο στόχο είχαν να διαφυλάξουν αυτό τον σημαντικό θεσμό. Όπως αναπτύξαμε στο κεφάλαιο Α της παρούσης εργασίας, η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης εκδηλώνεται με τις εξής μορφές: (α) ως λειτουργική ανεξαρτησία, (β) ως προσωπική ανεξαρτησία και (γ) ως εσωτερική ανεξαρτησία.

Η παραπάνω τριχοτόμηση μας οδηγεί αβίαστα στο συμπέρασμα πως οι εγγυήσεις που εξασφαλίζουν την δικαστική ανεξαρτησία θα πρέπει για αυτές με τη σειρά τους να διακριθούν ως λειτουργικές, προσωπικές και εσωτερικές.

Όσον αφορά τη λειτουργική όψη των εγγυήσεων θα λέγαμε πως οι δικαστές σύμφωνα με το άρθρο 87§1Σ απολαμβάνουν κατά την άσκηση του δικαιοδοτικού τους έργου λειτουργικής ανεξαρτησίας.

Αυτή συνίσταται στο ότι οι δικαστές απονέμουν δικαιοσύνη, ενεργώντας σύμφωνα με το νόμο, του οποίου δικαιούνται και υποχρεούνται να εξετάζουν την ισχύ, τόσο από άποψη προελεύσεως όσο και από άποψη αρμονίας του περιεχομένου του ως προς το Σύνταγμα, χωρίς να υπόκεινται σε οποιαδήποτε ιεραρχική εξουσία, αποκλειόμενης συνεπώς της απευθύνσεως σε αυτούς διαταγών ή οδηγιών από οποιονδήποτε. Κατά το άρθρο 87§2Σ: «Οι δικαστές κατά την άσκηση των καθηκόντων τους υπόκεινται μόνο στο Σύνταγμα και στους νόμους και σε καμία περίπτωση δεν υποχρεούνται να συμμορφώνονται με διατάξεις που έχουν τεθεί κατά κατάλυση του Συντάγματος». Επίσης κατά το άρθρο 93§4Σ «τα δικαστήρια υποχρεούνται να μην εφαρμόζουν νόμο που το περιεχόμενό του είναι αντίθετο προς το Σύνταγμα».

Έτσι λοιπόν, οι δικαστές κατά την απονομή της δικαιοσύνης δεσμεύονται μόνο από το Σύνταγμα και δεν υπόκεινται σε ιεραρχικό έλεγχο και υπόδειξη από όργανα της νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας. Η απονομή της δικαιοσύνης από τους δικαστές παίρνει διάφορες μορφές κατά την άσκηση των καθηκόντων τους. Το Σύνταγμα προστατεύει έτσι τη λειτουργική τους ανεξαρτησία σε κάθε μια από αυτές τις διαδικασίες. Παράλληλα με τα παραπάνω, η λειτουργική ανεξαρτησία διασφαλίζεται συνταγματικά από ένα σύνολο οργανωτικών και δικονομικών εγγυήσεων, οι οποίες περιλαμβάνονται στα άρθρα 93 – 100 Σ. Οι σημαντικότερες από αυτές είναι:

η αρχή της δημοσιότητας των συνεδριάσεων – των δικαστηρίων

η αρχή της ειδικής και εμπειριστατωμένης αιτιολογίας των – δικαστικών αποφάσεων καθώς και η υποχρεωτική δημοσίευση της γνώμης της μειοψηφίας.

Η σπουδαιότητα των παραπάνω εγγυήσεων για την εύρυθμη λειτουργία της δικαστικής ανεξαρτησίας πιστοποιείται από το γεγονός ότι οι διατάξεις του Συντάγματος που τις εξασφαλίζουν συμπεριλαμβάνονται στον σκληρό πυρήνα των συνταγματικών διατάξεων, οι οποίες εξαιρούνται ρητώς από τις εκάστοτε αναθεωρήσεις (άρθ. 110 § 1 Σ).

Η προσωπική ανεξαρτησία του δικαστή συναρτάται με την υπηρεσιακή του κατάσταση που διασφαλίζεται με μια σειρά εγγυήσεων από το Σύνταγμα. Τέτοιες εγγυήσεις είναι: αυτές που αφορούν τα προσόντα, τη διαδικασία επιλογής και τον διορισμό των δικαστικών λειτουργιών, την παύση τους από την υπηρεσία, τις προαγωγές, τις τοποθετήσεις, τις μεταθέσεις, τις αποσπάσεις και τις μετατάξεις, οι εγγυήσεις που αφορούν την επιθεώρηση των τακτικών δικαστών, οι περιορισμοί παροχής άλλων υπηρεσιών από δικαστικούς λειτουργούς, η εγγύηση αναλόγων με το λειτουργημά τους αποδοχών, η ισοβιότητα, οι εγγυήσεις που αφορούν την αιθαρική τους δίωξη καθώς και οι εγγυήσεις που θεσπίζονται από τον κοινό νομοθέτη και εξειδικεύουν ή συμπληρώνουν τις συνταγματικές εγγυήσεις. Οι εν λόγω εγγυήσεις έχουν κοινό συνταγματικό θεμέλιο τη διάταξη του άρθρου 87§2 Σ. Οι ειδικές εγγυήσεις της προσωπικής ανεξαρτησίας δεν συνιστούν και εγγύηση των αντίστοιχων συνταγματικών δικαιωμάτων. Είναι όμως πιθανό οι παραπάνω εγγυήσεις να συνδέονται στενά με τα δικαιώματα του δικαστή, π.χ. με την προσωπικότητά του .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ

ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΚΑΙ ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Στα προηγούμενα κεφάλαια περιγράψαμε πως μπορεί να απειληθεί η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης από τις επεμβάσεις της εκτελεστικής και της νομοθετικής λειτουργίας. Σε αυτό εδώ ακριβώς το σημείο έρχεται να προστεθεί και ένα άλλο είδος απειλής, ενδεχομένως πιο σοβαρό: η απειλή από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Δεν είναι ασύνηθες για τα ελληνικά δεδομένα, κάθε φορά που υπάρχει πληροφορία για την τέλεση μιας ή περισσοτέρων εγκληματικών πράξεων, να λαμβάνει χώρα, παράλληλα προς την επίσημη άσκηση της ποινικής δίωξης ή και - πολύ συχνά - πριν από αυτή, μια ιδιότυπη ανακριτική διαδικασία. Με αφετηρία το δικαίωμα της κοινής γνώμης για πληροφόρηση, στο οποίο αναφέρονται και στοχεύουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, τα δημοσιογραφικά επιτελεία των εφημερίδων, των ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών χάνουν κάπου στην πορεία τον προσανατολισμό τους και οδηγούνται συχνά σε ακρότητες. Επιδίδονται σε ένα ανηλεές κυνήγι της «πρώτης είδησης», αναζητώντας τον ένοχο, τους συνεργούς και τις λοιπές εγκληματικές περιστάσεις. Και τότε ακολουθεί η «ΔΙΚΗ». Καθήκοντα εισαγγελέα ασκούν επιφανείς δημοσιογράφοι ενώ το ρόλο των συνέδρων δικαστών αναλαμβάνουν οι διάφοροι «φιλοξενούμενοι» στα τηλεοπτικά παράθυρα της εκάστοτε εκπομπής.

Είναι προφανές πως στις περιπτώσεις αυτές όχι μόνο καταπατείται βάναυσα το τεκμήριο αθωότητας του κατηγορουμένου, αλλά και ο κίνδυνος επηρεασμού μαρτύρων, ενόρκων και δικαστών είναι περισσότερο από πιθανός . Όταν έχει προηγηθεί ένας τέτοιος καταγιγμός εικόνων, πληροφόρησης αλλά και παραπληροφόρησης, το αναγκαίο για την διεξαγωγή της δίκης κλίμα νηφαλιότητας και αμεροληψίας διαβρώνεται σε επικίνδυνο βαθμό. Όταν μάλιστα η κοινή γνώμη έχει αποφανθεί για την ενοχή ή την αθωότητα του κατηγορουμένου, απαιτείται από τους δικαστές πλεόνασμα αντικειμενικότητας και ψυχικού σθένους για να μπορέσουν να επιτελέσουν ανεπηρέαστοι το έργο τους .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΜΕ ΤΗ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ ΠΟΥ ΑΝΑΘΕΩΡΗΘΗΚΑΝ ΤΟ 2001

Κατά την αναθεώρηση του 2001 αναθεωρήθηκαν μεταξύ άλλων και άρθρα του Συντάγματος που αφορούν την δικαστική εξουσία, καταδεικνύοντας έτσι τη σπουδαιότητα της ανεξαρτησίας της, αφού δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση σε άρθρα που αναφέρονται και στις τρεις εκφάνσεις της, όπως αναπτύχθηκαν ανωτέρω, καθώς και της από το σύνταγμα επιτρεπόμενης παρέμβασης της εκτελεστικής στη δικαστική λειτουργία. Συγκεκριμένα: Άρθρο 88 παρ. 2: Οι αποδοχές των δικαστικών λειτουργών είναι ανάλογες με το λειτούργημά τους. Τα σχετικά με τη βαθμολογική και μισθολογική τους εξέλιξη και με την κατάστασή τους γενικά καθορίζονται με ειδικούς νόμους.

Κατά παρέκκλιση από τα άρθρα 94, 95 και 98, διαφορές σχετικά με τις κάθε είδους αποδοχές και τις συντάξεις των δικαστικών λειτουργών και εφόσον η επίλυση των σχετικών νόμων ζητημάτων μπορεί να επηρεάσει τη μισθολογική, συνταξιοδοτική ή φορολογική κατάσταση ευρύτερου κύκλου προσώπων, εκδικάζονται από το ειδικό δικαστήριο του άρθρου 99. Το δικαστήριο στις περιπτώσεις αυτές συγκροτείται με τη συμμετοχή ενός επιπλέον τακτικού καθηγητή και ενός επιπλέον δικηγόρου, όπως νόμος ορίζει. Νόμος ορίζει τα σχετικά με τη συνέχιση τυχόν εκκρεμών δικών.

Άρθρο 88 παρ. 6: Μετάταξη δικαστικών λειτουργών απαγορεύεται. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η μετάταξη μεταξύ παρέκκλιση από τα άρθρα 94, 95 και 98, διαφορές σχετικά με τις κάθε είδους αποδοχές και τις συντάξεις των δικαστικών λειτουργών και εφόσον η επίλυση των σχετικών νόμων ζητημάτων μπορεί να επηρεάσει τη μισθολογική, συνταξιοδοτική ή φορολογική κατάσταση ευρύτερου κύκλου προσώπων, εκδικάζονται από το ειδικό δικαστήριο του άρθρου 99. Το δικαστήριο στις περιπτώσεις αυτές συγκροτείται με τη συμμετοχή ενός επιπλέον τακτικού καθηγητή και ενός επιπλέον δικηγόρου, όπως νόμος ορίζει. Νόμος ορίζει τα σχετικά με τη συνέχιση τυχόν εκκρεμών δικών.

Άρθρο 88 παρ. 6: Μετάταξη δικαστικών λειτουργών απαγορεύεται. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η μετάταξη μεταξύ παρέκκλιση από τα άρθρα 94, 95 και 98, διαφορές σχετικά με τις κάθε είδους αποδοχές και τις συντάξεις των δικαστικών λειτουργών και εφόσον η επίλυση των σχετικών νόμων ζητημάτων μπορεί να επηρεάσει τη μισθολογική, συνταξιοδοτική ή φορολογική κατάσταση ευρύτερου κύκλου προσώπων, εκδικάζονται από το ειδικό δικαστήριο του άρθρου 99. Το δικαστήριο στις περιπτώσεις αυτές συγκροτείται με τη συμμετοχή ενός επιπλέον τακτικού καθηγητή και ενός επιπλέον δικηγόρου, όπως νόμος ορίζει. Νόμος ορίζει τα σχετικά με τη συνέχιση τυχόν εκκρεμών δικών.

Άρθρο 88 παρ. 6: Μετάταξη δικαστικών λειτουργών απαγορεύεται. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η μετάταξη μεταξύ παρέκκλιση από τα άρθρα 94, 95 και 98, διαφορές σχετικά με τις κάθε είδους αποδοχές και τις συντάξεις των δικαστικών λειτουργών και εφόσον η επίλυση των σχετικών νόμων ζητημάτων μπορεί να επηρεάσει τη μισθολογική, συνταξιοδοτική ή φορολογική κατάσταση ευρύτερου κύκλου προσώπων, εκδικάζονται από το ειδικό δικαστήριο του άρθρου 99. Το δικαστήριο στις περιπτώσεις αυτές συγκροτείται με τη συμμετοχή ενός επιπλέον τακτικού καθηγητή και ενός επιπλέον δικηγόρου, όπως νόμος ορίζει. Νόμος ορίζει τα σχετικά με τη συνέχιση τυχόν εκκρεμών δικών.

Άρθρο 90: 1. Οι προαγωγές, τοποθετήσεις, μεταθέσεις, αποσπάσεις και μετατάξεις των δικαστικών λειτουργών ενεργούνται με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται ύστερα από απόφαση του ανώτατου δικαστικού συμβουλίου. Αυτό συγκροτείται από τον πρόεδρο του οικείου ανώτατου δικαστηρίου και από μέλη του ίδιου δικαστηρίου που ορίζονται με κλήρωση μεταξύ εκείνων που έχουν τουλάχιστον δύο ετών υπηρεσία στο δικαστήριο αυτό, όπως νόμος ορίζει. Στο ανώτατο δικαστικό συμβούλιο της πολιτικής και ποινικής δικαιοσύνης μετέχει και ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου, καθώς και δύο Αντεισαγγελείς του Αρείου Πάγου που ορίζονται με κλήρωση μεταξύ εκείνων που έχουν τουλάχιστον δύο ετών υπηρεσία στην Εισαγγελία του Αρείου Πάγου, όπως νόμος ορίζει. Στο ανώτατο δικαστικό συμβούλιο του Συμβουλίου της Επικρατείας και της διοικητικής δικαιοσύνης μετέχει και ο Γενικός Επιτροπος της Επικρατείας που υπηρετεί σε αυτά για τα θέματα που αφορούν τους δικαστικούς λειτουργούς των τακτικών δικαστηρίων και της Γενικής Επιτροπείας. Στο ανώτατο δικαστικό συμβούλιο του Ελεγκτικού Συνεδρίου μετέχει και ο Γενικός Επιτροπος της Επικρατείας που υπηρετεί σε αυτό.

Στο ανώτατο δικαστικό συμβούλιο μετέχουν χωρίς ψήφο και δύο δικαστικοί λειτουργοί του κλάδου στον οποίο αφορούν οι υπηρεσιακές μεταβολές, βαθμού τουλάχιστον εφέτη ή αντίστοιχου, που επιλέγονται με κλήρωση, όπως νόμος ορίζει.

2. Το συμβούλιο της παραγράφου 1 συγκροτείται με αυξημένη σύνθεση, όπως νόμος ορίζει, όταν κρίνει για προαγωγές στις θέσεις των συμβούλων της Επικρατείας, αρμοπαγιτών, αντεισαγγελέων του Αρείου Πάγου, συμβούλων του Ελεγκτικού Συνεδρίου, Προέδρων Εφετών και Εισαγγελέων Εφετών, καθώς και για την επιλογή των μελών των Γενικών Επιτροπειών των διοικητικών δικαστηρίων και του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Κατά τα λοιπά ισχύουν και στην περίπτωση αυτή οι διατάξεις της παραγράφου 1.

3. Αν ο Υπουργός Δικαιοσύνης διαφωνεί με την κρίση ανώτατου δικαστικού συμβουλίου, μπορεί να παραπέμψει τι ζήτημα στην ολομέλεια του οικείου ανώτατου δικαστηρίου, όπως νόμος ορίζει. Δικαίωμα προσφυγής έχει και ο δικαστικός λειτουργός στον οποίο αφορά η κρίση, υπό τις προϋποθέσεις που ορίζει ο νόμος. Κατά τη συνεδρίαση της ολομέλειας του οικείου ανώτατου δικαστηρίου ως δευτεροβάθμιου ανώτατου δικαστικού συμβουλίου ισχύουν οι διατάξεις των εδαφίων τρία έως έξι της παραγράφου 1. Στην ολομέλεια του Αρείου Πάγου στις περιπτώσεις του προηγούμενου εδαφίου μετέχουν μετά ψήφου και τα μέλη της Εισαγγελίας του Αρείου Πάγου.

4. Οι αποφάσεις της ολομέλειας ως δευτεροβάθμιου ανώτατου δικαστικού συμβουλίου για το ζήτημα που έχει παραπεμφθεί σε αυτήν, καθώς και οι αποφάσεις του ανώτατου δικαστικού συμβουλίου, με τις οποίες δεν διαφώνησε ο Υπουργός είναι γι' αυτόν υποχρεωτικές.

5. Οι προαγωγές στις θέσεις του προέδρου και του αντιπροέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας, του Αρείου Πάγου και του Ελεγκτικού Συνεδρίου ενεργούνται με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται ύστερα από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου, με επιλογή μεταξύ των μελών του αντίστοιχου ανώτατου δικαστηρίου, όπως νόμος ορίζει. Η προαγωγή στη θέση του εισαγγελέα του Αρείου Πάγου ενεργείται με όμοιο διάταγμα, με επιλογή μεταξύ των μελών του Αρείου Πάγου και των αντεισαγγελέων του, όπως νόμος ορίζει. Η προαγωγή στη θέση του γενικού επιτρόπου του Ελεγκτικού Συνεδρίου ενεργείται με όμοιο διάταγμα, με επιλογή μεταξύ των μελών του Ελεγκτικού Συνεδρίου και της αντίστοιχης Γενικής Επιτροπείας, όπως νόμος ορίζει. Η προαγωγή στις θέσεις του γενικού επιτρόπου των διοικητικών δικαστηρίων ενεργείται με όμοιο επίσης διάταγμα με επιλογή μεταξύ των μελών της αντίστοιχης Γενικής Επιτροπείας και των προέδρων εφετών των διοικητικών δικαστηρίων, όπως νόμος ορίζει.

Η θητεία του Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας, του Αρείου Πάγου και του Ελεγκτικού Συνεδρίου, καθώς και του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου και των Γενικών Επιτροπών των διοικητικών δικαστηρίων και του

Ελεγκτικού Συνεδρίου δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη των τεσσάρων ετών ακόμη και αν ο δικαστικός λειτουργός που κατέχει τη θέση δεν καταλαμβάνεται από το όριο ηλικίας. Ο τυχόν υπολειπόμενος μέχρι τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας χρόνος λογίζεται ως πραγματική συντάξιμη υπηρεσία, όπως νόμος ορίζει.

Άρθρο 92 παρ. 3-4: 3. Οι προαγωγές τοποθετήσεις, μεταθέσεις, αποσπάσεις και μετατάξεις των δικαστικών λειτουργών ενεργούνται ύστερα από σύμφωνη γνώμη υπηρεσιακών συμβουλίων που συγκροτούνται κατά πλειοψηφία από δικαστικούς λειτουργούς και δικαστικούς υπαλλήλους, όπως νόμος ορίζει. Η πειθαρχική εξουσία στους δικαστικούς υπαλλήλους ασκείται από τους ιεραρχικά προϊσταμένους τους δικαστές ή εισαγγελείς ή επιτρόπους ή υπαλλήλους, καθώς και από υπηρεσιακό συμβούλιο, όπως νόμος ορίζει. Κατά των αποφάσεων που αφορούν μεταβολές της υπηρεσιακής κατάστασης των δικαστικών υπαλλήλων, καθώς και κατά των πειθαρχικών αποφάσεων των υπηρεσιακών συμβουλίων επιτρέπεται προσφυγή, όπως νόμος ορίζει.

4. Οι υπάλληλοι των υποθηκοφυλακείων είναι δικαστικοί υπάλληλοι. Οι συμβολαιογράφοι και οι άμισθοι φύλακες υποθηκών και μεταγραφών είναι μόνιμοι εφόσον οι σχετικές υπηρεσίες ή θέσεις. Οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου έχουν αναλογική εφαρμογή και σε αυτούς.

Άρθρο 94: 1. Στο Συμβούλιο της Επικρατείας και τα τακτικά διοικητικά δικαστήρια υπάγονται οι διοικητικές διαφορές, όπως νόμος ορίζει, με την επιφύλαξη των αρμοδιοτήτων του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

2. Στα πολιτικά δικαστήρια υπάγονται οι ιδιωτικές διαφορές, καθώς και υποθέσεις εκούσιας δικαιοδοσίας, όπως νόμος ορίζει.

3. Σε ειδικές περιπτώσεις και προκειμένου να επιτυγχάνεται η ενιαία εφαρμογή της νομοθεσίας μπορεί να ανατεθεί με νόμο η εκδίκαση κατηγοριών ιδιωτικών διαφορών στα διοικητικά δικαστήρια ή κατηγοριών διοικητικών διαφορών ουσίας στα πολιτικά δικαστήρια.

4. Στα πολιτικά ή διοικητικά δικαστήρια μπορεί να ανατεθεί και κάθε άλλη αρμοδιότητα διοικητικής φύσης, όπως νόμος ορίζει. Στις αρμοδιότητες αυτές περιλαμβάνεται και η λήψη μέτρων για τη συμμόρφωση της διοίκησης με τις δικαστικές αποφάσεις. Οι δικαστικές αποφάσεις εκτελούνται αναγκαστικά και κατά του Δημοσίου, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, όπως νόμος ορίζει.

Άρθρο 95 παρ. 1α: Στην αρμοδιότητα του Συμβουλίου της Επικρατείας ανήκουν ιδίως: α) Η μετά από αίτηση ακύρωσης των εκτελεστών πράξεων των διοικητικών αρχών για υπέρβαση εξουσίας ή για παράβαση νόμου.

Άρθρο 95 παρ. 5: Η διοίκηση έχει υποχρέωση να συμμορφώνεται προς τις δικαστικές αποφάσεις. Η παράβαση της υποχρέωσης αυτής γεννά ευθύνη για κάθε αρμόδιο όργανο, όπως νόμος ορίζει. Νόμος ορίζει τα αναγκαία μέτρα για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης της διοίκησης.

Άρθρο 98 παρ. 1: Στην αρμοδιότητα του Ελεγκτικού Συνεδρίου ανήκουν ιδίως: α. Ο έλεγχος των δαπανών του Κράτους, καθώς και των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης ή άλλων νομικών προσώπων, που υπάγονται με ειδική διάταξη νόμου στο καθεστώς αυτό.

β. Ο έλεγχος συμβάσεων μεγάλης οικονομικής αξίας στις οποίες αντισυμβαλλόμενος είναι το Δημόσιο ή άλλο νομικό πρόσωπο που εξομοιώνεται με το Δημόσιο από την άποψη αυτή, όπως νόμος ορίζει.

γ. Ο έλεγχος των λογαριασμών των δημόσιων υπολόγων και των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης ή άλλων νομικών προσώπων, που υπάγονται στον προβλεπόμενο από το εδάφιο α' έλεγχο.

δ. Η γνωμοδότηση για τα νομοσχέδια που αφορούν συντάξεις ή αναγνώριση υπηρεσίας για την παροχή δικαιώματος σύνταξης σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 73, καθώς και για κάθε άλλο θέμα που ορίζει ο νόμος.

ε. Η σύνταξη και η υποβολή έκθεσης προς τη Βουλή για τον απολογισμό και ισολογισμό του Κράτους κατά το άρθρο 79 παράγραφος 7.

στ. Η εκδίκαση διαφορών σχετικά με την απονομή συντάξεων, καθώς και με τον έλεγχο των λογαριασμών του εδαφίου γ'.

ζ. Η εκδίκαση υποθέσεων που αναφέρονται στην ευθύνη των πολιτικών ή στρατιωτικών δημοσίων υπαλλήλων, καθώς και των υπαλλήλων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου για κάθε ζημία που από δόλο ή αμέλεια προκλήθηκε στο Κράτος ή σε άλλα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Σε καμία περίπτωση δεν θα ήταν δυνατόν να μπορέσουμε να αναπτύξουμε εις βάθος ολόκληρο τον προβληματισμό της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης. Ακόμη πιο δύσκολο όμως, είναι να καταλήξουμε σε αποδεκτές από όλους λύσεις, αναφορικά με το ζήτημα αυτό πετυχαίνοντας την απόλυτη συναίνεση. Οποιαδήποτε προσπάθεια καταβλήθηκε για αυτή την μελέτη του προβληματισμού της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης, καταβλήθηκε προς το συμφέρον προπάντων του ίδιου του μελετητή και σε δεύτερο λόγο για να διαφωτίσει κάποιες κρυμμένες πτυχές του όλου θέματος.

Καταλήγοντας, σκόπιμο θα ήταν να επισημανθεί ένα μόνο πράγμα. Αυτή η τάση που χαρακτηρίζει τη νεότερη εποχή και συνίσταται στο να παρεμβαίνουν όλοι στα πράγματα και τις υποθέσεις άλλων αποτελεί απλά μια μικρογραφία του όλου προβλήματος της επέμβασης καθεμίας κρατικής εξουσίας στις υποθέσεις της άλλης και αντίστροφα. Αυτονόητο είναι ότι η δικαστική λειτουργία ως μια εκ των κρατικών εξουσιών και θα εισχωρεί στις άλλες κρατικές εξουσίες αλλά ταυτόχρονα θα δέχεται και αυτή επεμβάσεις των άλλων εξουσιών με όλες τις δυσμενείς συνέπειες. Αυτό που θα πρέπει όμως πάντοτε να επιδιώκεται από τους εκάστοτε φορείς όλων των κρατικών εξουσιών αλλά και από τους ίδιους τους ιδιώτες είναι η εύρεση ορίων και φραγμών σε κάθε είδους επέμβαση της μιας εξουσίας έναντι της άλλης, έτσι ώστε να μην παρατηρείται κανένας υποβιβασμός και κανένα φαινόμενο υπονόμευσης, τόσο της νομοθετικής και εκτελεστικής, όσο και της πολύ σημαντικής δικαστικής εξουσίας.